

הלכות בישולי גויים

וכן מבואר ברמב"ם בהלכות מאכלות אסורות פרק יז הלכה ט' **"ויש שם דברים אחרים אסרו אותן חכמים ואף על פי שאין לאיסורן עיקר מן התורה גזרו עליהן כדי להתרחק מן העכו"ם עד שלא יתערבו בהן ישראל ויבאו לידי חתנות,** ואלו הן: אסרו לשתות עמיהן ואפילו במקום שאין לחוש ליון נסך, ואסרו לאכול פיתן או בישוליהן **ואפילו במקום שאין לחוש לגיעוליהן**". וע"ע בדבריו בפירוש המשניות.

אולם רש"י בדף לח ריש עמוד א ביאר "מדרבנן - שלא יהא ישראל רגיל אצלו במאכל ובמשתה ויאכילנו דבר טמא". וכתבו התוס' (שם, ד"ה 'אלא מדרבנן') "פירש רש"י דרבנן גזור משום דחייש שמא יאכילנו דברים טמאים ויותר היה נראה לפרש הטעם משום חתנות וכן פירש הקונטרס במתני', **אומר הר"ר אברהם ב"ר דוד** דודאי שלקות אסרו חכמים כשהעובד כוכבים מבשלם בביתו אבל כשהוא מבשל בביתו של ישראל אין לחוש לא לחתנות ולא לשמא יאכילנו דברים טמאים, **ולא הודה לו ר"ת** דודאי כיון שהעובד כוכבים מבשל לא חלקו כלל חכמים בין רשות הישראל לרשות העובד כוכבים כי לעולם יש לחוש שמא לא יזהר גם בביתו של ישראל כמו בביתו של עובד כוכבים".

וכך פסק מרן בשו"ע ביו"ד סימן קיג סעיף ד' **"יש מי שמתיר בשפחות שלנו, ויש מי שאוסר,** ואפילו בדיעבד (רשב"א)", וקימ"ל הלכה כיש מי שאוסר, **והרמ"א פסק** "ובדיעבד, יש לסמוך אדברי מתירים (ארוך כלל מ"ג והגהות שערי דורא). ואפילו לכתחלה נוהגין להקל בבית ישראל שהשפחות והעבדים מבשלים בבית ישראל, כי אי אפשר שלא יחתה אחד מבני הבית מעט (שם)", ואף לפי הרמ"א יש אומרים שזה רק בשפחות שקנויות ולא בשכורות כמו בשלנו, וכן דוקא אם ישראל חיתה ולא אם הניח אותה לבד, וראה מה שהרחבתי בזה בשו"ת בנין אריאל (חלק א, סימן כד).

ועוד נפק"מ כתב הפת"ש בס"ק א משם התפארת למשה מה הדין במומר או במחלל שבת בפרהסיה שבישל מאכל, שמשום חשש בתו, אין איסור שהרי היא יהודיה, ומשום שמא יאכלנו דבר טמא, אסור.

ואומנם להלכה אנו פוסקים שעיקר הטעם משום חתנות ולפ"ז אין איסור במומר או במחלל שבת בפרהסיה, אבל מ"מ כן צריך להשים לב שלא יאכלנו דבר טמא שהרי הוא אין "בקי" בהלכות איסור והיתר והמכשול מצוי בקרובי משפחה שאינם

"ואשלח מלאכים ממדבר קדמות אל סיחון מלך חשבון דברי שלום לאמר: אעברה בארצך בדרך בדרך אלך לא אסור ימין ושמאל: אוכל בכסף תשברני ואכלתי ומים בכסף תתן לי ושתיתי רק אעברה ברגלי" (דברים, פרק ב פסוקים כו - כח)

שאלה: האם יש איסור בישולי גויים בצ'יפס או בדגני בוקר?

המקור לאיסור בישולי גויים

שנינו במשנה במס' עבודה זרה דף לה: "ואלו דברים של עובדי כוכבים אסורין ואין איסורן איסור הנאה, חלב שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואה והפת וכו' והשלקות".

ודנה הגמ' בדף לז: "והשלקות מנהני מילי, א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אמר קרא אוכל בכסף תשברני ואכלתי ומים בכסף תתן לי ושתיתי - כמים מה מים שלא נשתנו, אף אוכל שלא נשתנה, אלא מעתה חטין ועשן קליות ה"נ דאסורין, וכי תימא ה"נ והתניא חטין ועשן קליות מותרין, אלא כמים, מה מים שלא נשתנו מבריתן אף אוכל שלא נשתנה מבריתו, אלא מעתה חטין וטחן ה"נ דאסורין, וכי תימא ה"נ והתניא חטין ועשן קליות הקמחים והסלתות שלהן מותרין, אלא כמים מה מים שלא נשתנו מבריתן ע"י האור אף אוכל שלא נשתנה מבריתו ע"י האור מידי אור כתי', אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא", וכן נפסק להלכה שאיסור בישולי גויים אסור רק מדרבנן ולא מדאורייתא.

אומנם בפרשת השבוע אנו מוציאים מקור נוסף לכך (פרק ב, פסוקים ד-ו) "ואת העם צו לאמר אתם עוברים בגבול אחיכם בני עשו היושבים בשעיר וייראו מכם ונשמרתם מאד: אל תתגורו בהם כי לא אתן לכם מארצם עד מדרך כף רגל כי ירשה לעשו נתתי את הר שעיר: אכל תשברו מאתם בכסף ואכלתם וגם מים תכרו מאתם בכסף ושתיתם", ואכן בירושלמי במסכת עבודה זרה (פרק ב, הלכה ח, דף טז ריש עמוד א) "תני ר"ש בן יוחי כן אוכל תשברו מאתם בכסף ואכלתם וגו' - מה מים לא נשתנו מבריתן אף כל דבר שלא נשתנה מבריתו", ולכא' נראה שדעת הירושלמי שבישולי גויים הוא מדאורייתא אולם בהמשך הירושלמי דוחה זאת וסובר שהוא מדרבנן ועי"ש מה שדורש מפסוק זה, ואכן קשה על הבבלי מדוע לא דרש מפסוק זה, וכבר הקשה כן התורת חיים, ועיין בחשק שלמה מה שיישב.

סיבת האיסור

והסיבה לאיסור בישולי גויים, אשכחן ב' טעמים בראשונים ולכא' סתירה בדעת רש"י כי במשנה פירש "השלקות - כל דבר שבישלו עובד כוכבים ואפילו בכלי טהור **וכולהו משום חתנות**".

1. לרבי משה ב"ר אברהם למשפחת צבי, חי לפני כארבע מאות שנה והיה נכדו ותלמידו של הרבי ר' השיל מקרקא, ונחשב בין גדולי דורו. שימש כרב בהוראדנא ואח"כ בקרקא. והנודע ביהודה כותב בהסכמתו להדפסת הספר שהיה יחיד בדורו!

שומרים תורה ומצוות וגם אם לא נאסר אבל מצד חשש והמציאות צריך זהירות.

וכן נפק"מ נוספת בדבר שמיוצר במפעל, שלכא' משום חשש בתו, אין חשש שהרי אינו מכיר את בעל המפעל, אבל משום שמא יאכילנו דבר טמא, אסור, וע"ע בקטע הבא

ולכא' יש להוסיף עוד נפק"מ מה הדין בגוי שבתו התגיירה שמשום חשש שיאכלנו דבר איסור יש לחוש, ומשום חשש בתו, יהיה מותר, אבל זה לא נכון, שהרי פסק הרשב"א בתשובה (חלק א סימן רמח) שפת הכומרים שאין להם בנים ולא בנות אסורה אע"פ שלכא' ליכא למגזר משום בנותיהן, בגלל שחז"ל אסור בדרך כלל שאע"פ שאין לזה יש לזה. וגם הכומרים פעמים שיש להם בנים ובנות מתחלה קודם כניסתן לכמריא והגדולים שבהן כן יש להם. גם האחרים אין להם אפוטרופוס. ועוד משום בנותיהן שאמרו לאו דוקא משום בתו של מוכר או של נותן אמרו. אלא משום בנות הגוים שאם הם לזה יש לזה, והובא ברמ"א ביו"ד בריש סימן קיב, וה"ה כאן. ולכן ג"כ במפעל לא פלוג ואסור.

אופנים שבהם מותר בישולי גויים

ומבואר בגמרא בדף לח. שישנם ב' היתרים של בישולי גויים: "אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב כל הנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי עובדי כוכבים, בסורא מתנו הכי: בפומבדיתא מתנו הכי אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב כל שאינו נאכל על שולחן מלכים ללפת בו את הפת אין בו משום בישולי עובדי כוכבים, מאי ביניהן, איכא ביניהן דגים קטנים וארדי ודייסא".

ופירש רש"י "דגים קטנים וארדי ודייסי - אין נאכלין חיין ואין עולין על שולחן מלכים ללישנא קמא יש בהן משום בישולי עובדי כוכבים ללישנא בתרא שר".

ולהלכה קימ"ל שלא צריך את ב' ההיתרים גם נאכל חי וגם לא עולה על שולחן מלכים, אלא בהתקיים אחד מהתנאים הללו או שנאכל חי או שלא נאכל חי אבל גם לא עולה על שולחן מלכים, מותר.

והרמב"ם ביאר הלכה זו (שם, הלכה טו) "במה דברים אמורים בדבר שהוא עולה על שולחן מלכים לאכול בו את הפת, כגון בשר וביצים² ודגים וכיוצא בהם, אבל דבר שאינו עולה על שולחן מלכים לאכול בו את הפת כגון תורמוסין ששלקו אותן עכו"ם אף על פי שאינן נאכלין חיין, הרי אלו מותרין וכן כל כיוצא בהן, **שעיקר הגזרה משום חתנות שלא יזמנו העכו"ם אצלו בסעודה ודבר שאינו עולה על שולחן מלכים לאכול בו את הפת אין אדם מזמן את חברו עליו**".

ונראה מדברי הרמב"ם שלא דוקא מלכים אלא ג"כ חברו בסעודה חשובה, וכ"כ מרן החיד"א בשו"ת ברכה (יורה דעה סימן קיג ס"ק ב) משם האר"י הקדוש³ בשער המצוות פרשת

2. והיא מחלוקת בגמ' בעבודה זרה בדף לח: ונפסק להלכה שאסור רות, וכ"כ תוספות במס' יבמות דף מו. (ד"ה רבי יוחנן), ומרן בשו"ע בסעיף יד, ולפ"ז צריך להשים לב גם באותם שמטיילים בארץ במ" לונות ויש שף ערבי או נוצרי ששם את החביתה שזה אסור משום בישולי גויים, ולכן יבקשו ממנו להשים על המחבת או הפלנצ'ה.
3. שהיום היה היאצייט שלו, ומלבד גדולתו בקבלה, היה לומד ג"כ

עקב "לאו דוקא מלכים, אלא אפילו עולה על שולחן שרים שבארץ ההיא אסור".

ידון אם יש בתפוח אדמה בישולי גויים ויחלק בין סוגי הכנתו

וכעת נדון בסוג מאכל שהנידון אם הוא עולה על שולחן מלכים תלוי בסוג הכנתו, כגון תפוח אדמה, שמבושל או אפוי עולה על שולחן מלכים ואילו מטוגן אינו עולה על שולחן מלכים, ובפ"שטות אפוי ודאי שאסור, ויש לדון מה הדין במטוגן האם בגלל ש"במינו, עולה על שולחן מלכים, הרי או אסור, או שדנים לפי מצבו הנוכחי ובאשר הוא שם לפי צורתו הכנתו הוא לא עולה על שולחן מלכים.

וכמדומני שהראשון שדן לענין תפוחי אדמה אם עולים על שולחן מלכים הוא החכמת אדם (שער איסור והיתר כלל סו, אות ד) שכתב "נראה לי דפירי שקורין ערד עפיל או בולבעס - עולה על שולחן מלכים".

אולם הערוך השלחן ביו"ד סימן קיג סעיף יח חלק עליו וכתב "תפוחי אדמה שקורין קארטאפליע"ס או בולבע"ס נלע"ד דזה מקרי אין עולין על שולחן מלכים ואם בישל העכו"ם אותם רק במים בלבד או אפה אותם מותר לישראל לאכלם דידוע שהיא אכילה פשוטה ורק דלת העם אוכלים אותה למרבה מפני עניותם ודוחקם ואף שגם עשירים אוכלים אותם לפרקים זהו מפני גודל ריבויים ולא מפני שהוא מאכל חשוב ועל שולחן מלכים בודאי לא תעלה לא ללפת את הפת ולא לפרפרת ורק בזמן בישולם שהם עדיין רכים דרך השרים לקנותם לשומם באיזה מאכל בתבלין אבל בכל השנה לא יאכלום לשם מאכל אך מצאתי לגדול אחד שכתב שתפוחי אדמה עולין על שולחן מלכים [חכ"א הנ"ל] ואולי דבזמן הקדמון שלא היה זה בנמצא היה מאכל חשוב דזה ערך מאה שנים שהובא המין הזה מהמדינות שמעבר לים הגדול אבל עתה במדינתנו שזורעים אותה למרבה והוא מאכל רוב ההמון והוא מאכל פשוט מאד והאיש הרך והענוג יאמר לה זרה הלאה נלע"ד דאין שייך לומר על זה עולה על שולחן מלכים, וסיים הערה"ש "ויש להתיישב בזה".

ונראה שבמציאות של ימנו זאת אינה צריכה לפנינו שאין איסור לאכול צ'יפס שגוי טיגן [כמובן באופן שאין בו חשש של מאכל לות אסורות כגון בשמן אסור וכדו'], כי אינו עולה על שולחן מלכים, וכל אדם שמזמין אורחים חשובים או כל מסעדה יוקרית שמכבדת את עצמה לא תגיש צ'יפס בארוחה, ומה שיש מקומות שכן מגישים מאכל זה, אין זה בגלל חשיבותו אלא בגלל עממיות והפופולריות שבו שגם מבוגרים אוכלים 'ארוחת ילדים' ולכן פשיטא שאינו עולה על שולחן מלכים, וה"ה חטיף הנקרא 'פרינגלס' והוא תפוחי אדמה חתוכים בצורות אליפסות לחתיכות דקות מאד אין בהם משום בישולי גויים, והדברים הם מציאותיים והמוחש לא יוכחש.

ומאיך פשיטא שתפוחי אדמה מבושלים / אפויים נחשבים עולה על שולחן מלכים, כי כן הדרך להגישם בסעודות חשודות, ווע"ע בשו"ת שבט הלוי (חלק ו, סימן קח, ס"ק ד, וחלק י, סימן קכד).

כל סוגיא בששה דרכים על דרך הפשט, ודרך שביעית ע"פ הקבלה.

יחקור האם שייך לחלק בסוג אוכל אחד בשינוי שבצורת הכנתו

ועתה באתי לדון האם שייך לחלק בסוג אוכל אחד בצורת בישול ולפסוק שתפ"א מטוגן - צ'יפס אין בו בישולי גויים, ואילו תפ"א אפוי אסור, וכמו כן האם שייך שחלק מהמאכל יש בו משום בישולי גויים וחלק מהאוכל לא, ולדוגמא אם גוי צלה או אפה כנפיים של עוף לא יהיה בו משום בישולי גויים [בה"נחה שאינו עולה על שולחן מלכים], ומאידך חזה עוף אסור משום בישולי גויים כי עולה על שולחן מלכים, או שלא פלוג רבנן במאכל אחד וכולו אסור ולכן גם כנפיים אסורות משום בישולי גויים.

ולפום ריהטא יש 'סתירה' בד"ן זה בדעת הפרי חדש, ונקדים את דברי הפוסקים שחילקו בין סוגי הכנת האוכל כדהלן:

הנה ידועים דברי רבנו הגדול הרמב"ם (שם, הלכה יז) "קליות של עכו"ם מותרין ולא גזרו עליהם שאין אדם מזמן חבירו על הקליות", ומיד בהלכה יח פסק "פולין ואפונין ועדשים וכיוצא בהן ששולקין אותן העכו"ם ומוכרין אותן אסורין משום בישול לי עכו"ם במקום שעולין על שלחן מלכים משום פרפרת" וכו' ע"ש.

וכ"כ להדיא רבנו הגרי"ח בספרו בן איש חי שנה שניה פרשת חקת הלכה יג "הקטניות שקורין בערבי באקילי, אם הם קלויים, מותרים דאין הקלויים עולין על שלחן מלכים או שרים, אבל השלוקין אסורים דעולין על שלחן מלכים או שרים", ומ"בואר בדבריו להדיא שיש לחלק באופן הכנת האוכל, וכן פסק מרן הגר"ע יוסף צ"ל בספרו הליכות עולם (חלק ז, עמוד קו), ובשו"ת יביע אומר (ח"י, יו"ד, סימן ח).

וכ"כ עוד הבא"ח בהלכה יד "הלפת שקורין בערבי שלג"ם [ובפרסית נקרא שלר"ם], וכן לפת האדום שקורין שוונד"ר, יש בהם איסור בישולי גויים דהם עולין על שלחן מלכים או שרים, ואף על פי שיש קצת בני אדם דאכלים אותם חיים, בטלה דעתם, ועיין פר"ח ס"ק כ"ד, וכל זה בשלוקים או מבושלים בקדרה, אבל הצלויין באפר חם שקורין מל"א אף על פי שנע"ש בהם טעם טוב, עכ"ז מחמת שהם מלוכלכים באפר והוא דבוק בהם ואי אפשר להתקנח מחמת שהוא דבוק בלחלוח שבהם, על כן אין עולים על שלחן מלכים ושרים דמאיסי להו, ואין לומר דיקלפום ויביאום לפניהם, חדא, דאי אפשר שלא ידבק אפר בתוך שלהם, ועוד, אפילו אם אפשר להזהר בהם להעביר הלכלוך מעל התוך שלהם אין ראוי התוך שלהם לבדו בהיותו בפני עצמו לכבד בו מלכים או שרים, ועוד, מחמת שהוא לח ימאס באחיזתם בו לבדו", ומבואר שיש לחלק בסוג הכנת המאכל.

והנה הרמ"א בדרכי משה ביו"ד סימן קיג ס"ק ג הביא משם הגהות מוהר"ר אברהם מפראג שהתיר קטניות שקורין בלשון אשכנז ערבי"ס [ערבס, שנקרא בעברית חומוס, ובספרדית גרבנסון] שקולין הגויים בכליהם שאין בהן משום בישולי גויים, וכן פסק בהגה בסעיף ב, ומדויק מדבריו שדוקא שהם קלויים מותרים אבל אם בישל אותם אסורים.

אולם הרמ"א שם בתוך כדי דיבור הביא את ספר איסור והיתר הארוך (כלל מג דין ב)⁴ שפסק שאסור לאכול קרביים אף על

4. רבי יונה ב"ר ישראל איסרל אשכנזי חי בעיר רגנשבורג שבגרמניה

פי דאמרינן במסכת נדרים דף נד: אוכליהן לאו בר אינש, ולא הוי חתיכה הראוי להתכבד מכל מקום אסור משום בישולי גויים, עכ"ל, והביאו הש"ך בס"ק ב גם לענין קורקבן ובני מעיים, ובפשטות מבואר בדבריו שאע"פ שחלק זה לא ראוי להתכבד מ"מ אסור כיון ששאר הבשר נאסר משום בישולי גויים, גם חלק זה אסור.

ונראה ליישב שאע"פ שאוכליהם לא בר אינש, מ"מ הם עור לים על שולחן מלכים, ובגמרא בנדרים שם מבואר להדיא שרשב"ג דיבר דוקא לענין זביני שמי שקונה קרביים במקום בשר לאו בר אינש הוא שסתם מבזבז כספו [וכעין שאמר ר' חסדא על עצמו במסכת שבת דף קמ: שבזמן עשירותו לא היה אוכל ירק, דהיכא דעייל ירקא ליעול בשרא וכוורין], וכן מפורש להדיא במקור הדין באיסור והיתר וז"ל "אפילו שאינו עיקר הסעודה כגון מיני קיטניות וקרבי דגים ודגים וחגבים וכן כל כיוצא בהן מ"מ עולה משום פרפרת ודרך אדם להזמין חבירו עליו וה"ה בני מעיים של בהמה וכה"ג אף על פי שאין הדבר ראוי ליתן לפני אורחים נכבדים ואפי' כמהין ופטריות דהם עולין משום פרפרת", ומבואר בדבריו בעליל שע"י פרפרת הם כן עולים על שולחן מלכים ולכן הם אסורים.

ולפ"ז לא קשה מידי דלעולם תלוי באופן הכנת המאכל, שאם דרך להכינו בצורה שעולה על שו"מ - אסור, ואם באופן הכנתו לא עולה על שו"מ - מותר, אבל קרביים ובני מעיים שלעולם עולים על שו"מ אגב פרפרת - אסורים.

לפי הנ"ל יישב את הסתירה בדעת הפרי חדש

אבל מה נעשה ביום שיודבר בו פירוש רבנו הפרי חדש (שם בס"ק ב) שביאר את דברי האיו"ה שקרביים וקורקבן ובני מעיים אף על גב דאוכליהן לאו בר אינש ולא הוי חתיכה הראויה להתכבד, מכל מקום אסורים משום בישולי גויים, והכ"ר ריח דבריו וכן בד"ן דאלא מעתה בשר כחוש שאינו עולה על שלחן מלכים דכוותיה הכי נמי דשרי, אלא ודאי לא פלוג רבנן וכל מין בשר אסור, עכ"ל, הרי לן שלמד פשט באיו"ה בגלל שלא פלוג רבנן וכל מין בשר אסור.

ומלבד שבאיו"ה הנ"ל מבואר להדיא דלא כמו הפר"ח אלא שגם קרביים עולים על שו"מ, אלא ג"כ קשה עליו סתירה בדברי הרמ"א מיניה וביה כנ"ל, וביותר שהפר"ח ידידיה בס"ק ה הביא להלכה את דעת הרמב"ם שאפונים וכדו' יש לחלק בין קלויים שמותרים למבושלים או שלוקים שאסורים, וצ"ע מדוע לא נימא לא פלוג רבנן ובכל צורת הכנת האפונים וכדו' יהיו אסורים.

ולחומר הקושיא נראה שיש ליישב את דעת רבנו הפרי"ח שיש לחלק בין מאכל אחד לחלקיו, לבין צורת הכנת המאכל, וביאור הדברים, שדוקא בקרביים ובני מעיים אמרינן שלא פלוג רבנן בהו דמכיון ששם בשר עליהם נאסרו, ובפרט שרוב ככל הבה"מה או העוף נאסרו ואזלינן בתר רוב, ולא עשו חז"ל אנליזה מדויקת איזה חלק נאסר ואיזה לא, וזה כוונתו משום לא פלוג

סביב שנת ר"ל (1470). היה תלמידו ואח"כ מחותנו של רבי ישראל איסרל"ן בעל תרוה"ד (אין להחליפו עם נכדו רבי יונה אשכנזי שהיה רב באוסטרהא). שימש כאחד מרבני עירו רגנשבורג, וישב בבית דינו של חברו מהר"י ברונא. ספר 'איסור והיתר הארוך' שחיבר הפך למקור יסודי לפסיקה בענייני כשרות לבני אשכנז.

רבנן, והביא ראייה שגם בשר כחוש אסור, וכוונתו כי סו"ס בשר נאסר ונקבע לפי רובו שהוא עולה על שו"מ ואסור, ונראה לענ"ד הכרח שאזלינן בתר רובא, כי אם לא נימא הכי מנלן שאזלינן בתר החלק האסור ונאסור את הכל ולא נלך בתר החלק המותר ונתיר את הכל, וה"ה בבשר כחוש אזלו חז"ל בתר רוב הבשר שהוא טוב ואסור את כל סוגי הבשר בכמות ובסוג, משא"כ באפונים וחומוס וכדו' תלוי באופן הכנת המאכל כל כי בנידון דידן מדובר על צורה קולקטיבית של סוג האוכל באיזה צורה מכין אותו ובזה פלוג ופלוג בין דרך קליה לבישול, ואפשר גם בזה ליתן טעם לשבח כי ע"י הכנתו באופן מסוים כגון בקלייה הרי זה מגרע את שמו ממנו מכיון שלא עולה שולחן ויש היכר חשוב ולכן לא גזרו בו חז"ל ודו"ק.

ושב מצאתי לגאב"ד לונדון רבי חנוך דוב פדואה זצ"ל בשו"ת חשב האפוד (חלק ג, סימן כט) שהעלה ליישב בדרך זו את שיטת הפר"ח, ואומנם הוא זצ"ל לא חילק בין רוב למעט, ולענ"ד הוא מוכרח ויש בכך נותן טעם לשבח, ועוד הביא שכבר רבנו שר התורה המהרש"ם בחלק ב סימן רסב פסק ע"פ הפר"ח הנ"ל להלכה בדין ערדעפיל שיש לחלק בין בבישול כיון שעולים בזה על שלחן מלכים אסור משום בש"ע אבל בצלויים ע"י נכרי יש להקל כמ"ש כה"ג הפר"ח אות ה בדין אפונים ועדשים עכ"ל, וכ"כ עוד המהרש"ם בספרו דעת תורה, יו"ד סימן קיג, ס"ק א.

ולפ"ז העלה החשב האפוד להקל בבישולי גוים של קופסאות שימורים כיון שצורת הכנת מאכל בדרך זו אינה עולה על שולחן מלכים, ועיין בנידון זה בשו"ת ציץ אליעזר (ח"ט, או"ח סימן מא), וע"ע לראב"ד ג'רבא ר' רחמים חי חותיה הכהן בשו"ת שמחת כהן (חלק א, יו"ד, סימן קסג, סוף ד"ה "וראיתי להשד"ח").

ואם כנים הדברים זכינו לדין שגם לפי רבנו הפר"ח מותר לאכול צ'יפס שיטגנו גוי, ואם גוי יאפה תפו"א או יבשלם יאסרו, ויש היכר חשוב ולכן לא גזרו בו חז"ל ודו"ק.

אבל בכנפיים וכדו' אסורים אע"פ שלא עולים על שולחן מלכים מכיון שרוב העוף או הבהמה עולה על שו"מ, לא פלוג רבנן ואסרו הכל.

אבל לדינא לא נראה כהפר"ח מאחר שבמקור הדין של קרביים בספר איסור והיתר מבואר שאסר קרביים בגלל שעולה על שו"מ ולכן אין מקור לסברא שלא פלוג רבנן, ואפשר לומר דפלוג ופלוג, ומה שדרכו לעלות על שולחן מלכים אסור, ומה שאין דרכו לעלות מותר, ולפ"ז אם אין דרך כנפיים להעלות על שולחן מלכים מותרים ע"י גוי.

בישולי גוים בדגני בוקר

ואחרי הודיע אותנו ה' כל זאת כרגע נראה לי שו"ת מחזה אליהו (פלאק ח"ב, סימן מ) שהאריך בנידון דידן כדרכו בקור דש ביסודיות ועמקות והעלה שמותר, ובין שאר ראיותיו נסמך בס"ק יא על הפרי חדש הנ"ל בדין האפונים, ועי"ש בס"ק יג ישוב נוסף להפר"ח, ומ"מ כתב שפשיטא שלא ראה הפר"ח את האיו"ה בתוכו, ודחה את דעת התשובות והנהגות ח"א סימן תלח שאסר בתפוחי אדמה כיעו"ש, ופסק שם שה"ה שמותר בקורנפלקס ופצפוצי אורז ודגני בוקר וכדומה, שכל שבצורה זאת לא עולה על שלחן מלכים, אין בו בישולי גוים, ודון מיניה לכל כיוצא בזה. וכן העלה להתיר בצ'יפס מו"ר במנחת אשר (דברים, סימן ה, אות ח) שאין עולה על שלחן מלכים דהינו בסעודה חשובה אלא נאכל כחטיף. וע"ע בספר שלחן הלוי (חלק א, סימן כה), ובספר שלחן מלכים (ח"ב, א'שח).

ואומנם במקסיקו נוהגים לאכול צ'יפס גם בסעודות שבת ולכן לא מברכים עליהם באמצע הסעודה כי הם כחלק מהסעודה ובאים ללפת את הפת, מ"מ מכיון שלא מביאים אותם לסעודת חשובות, נראה להקל.

ואם כנים הדברים זכינו לדין שגם לפי רבנו הפר"ח מותר לאכול צ'יפס שיטגנו גוי, ואם גוי יאפה תפו"א או יבשלם יאסרו, ויש היכר חשוב ולכן לא גזרו בו חז"ל ודו"ק.

הלכות פסוקות

- א.** חז"ל אסור לאכול בישולי גוים שמא יבוא להתחתן עמהם, ואסור דוקא מה שלא נאכל חי וגם עולה על שלחן מלכים או סעודות חשובות. אבל אם חסר אחד מהתנאים האלו מותר לאכול מבישולי הגוים.
- ב.** מעיקר הדין מותר לאכול מבישולי ישראל מומר או מחלל שבת בפרהסיא, אבל יש להשיב לב שאינו מאכילו דברים אסורים.
- ג.** גם אם הגוי שמבשל בבית ישראל יש לאסור את המאכל.
- ד.** ביצה זה דבר שלא נאכל כמות שהוא חי ועולה על שלחן מלכים, ולכן יש לאסור בכך משום בישולי גוים.
- ה.** מותר לאכול קליות של גוים כשאין בהם חשש איסור.
- ו.** מותר לאכול צ'יפס מטוגן או פרינגלס או דגני בוקר שאפו גוים, אע"פ שיש במינו איסור כגון צ'יפס אפוי שעולה על שלחן מלכים ואסור.

חיזוק מפרשת השבוע: שלשה אמרו איכה

איתא במדרש איכה רבה (פרשה א סימן א) "איכה ירמיה, שלשה נתנבאו בלשון איכה, משה ישעיה וירמיה, משה אמר (דברים א') איכה אשא לבדי וגו', ישעיה אמר (ישעיה א') איכה היתה לזונה, ירמיה אמר איכה ירמיה בדד, א"ר לוי משל למטרונה שהיו לה שלשה שושבינין אחד ראה אותה בשלותה, ואחד ראה אותה בפחזותה, ואחד ראה אותה בניוולה, כך משה ראה את ישראל בכבודם ושלותם ואמר איכה אשא לבדי טרחכם, ישעיה ראה אותם בפחזותם ואמר איכה היתה לזונה, ירמיה ראה אותם בניוולם ואמר איכה ירמיה".

וצ"ב מה הקשר בין הדברים ולכאורה הם ג"כ סותרים האיכה של משה רבנו שהיה של גדולה לשל ירמיה?

ועוד יש להבין מדוע אנו קוראים בט' באב את הענין של מתן תורה?

ובעצם בכל הקינות יש השוואה בין יציאת מצרים שהיתה השארת השכינה לצאתי מירושלים שהיה ההפך מזה, וכן מה נשתנה ליל ט' באב מליל הסדר.

ואכן בשו"ת הלכות קטנות (חלק ב סימן קלט) רצה לבטל קינות אלו, אולם בנו המני"ח ביאר "ולטיבן של הקינות ראיתי אני המני"ח שנתיסדו על פי הקדמה זו דידוע ומפורסם הוא שאף שהצרות והרעות הבאות על האדם אי אפשר בלי שירגישם האדם ויצטער עליהם עם כל זה שש ושמח שקט ושאנן מפחד רעה בבוא עליו כל מין צרה אפי' קטנה תחשב לו לגדולה וכ"ש אם היא גדולה ורעה רבה והטעם ידוע כי הוא דרך טבע ההפכים שיורגשו בעצמם כשיופגשו זה בזה וכמו אם תשים במכה דבר הפכיי לה שירגיש המכה כאב גדול כדמותו בצלמו בבוא הצרה לאיש אשר היה שמח וטוב יורגש ביותר ככה אנחנו בני ישראל בגלותינו שהיינו ברום המעלות לרכוב שמים ולחבק זרועות עולם עד היותנו כאלהים יודעי טוב ורע ועתה בעונותינו ירדנו לתחתיות בעומקא דתהומא רבא וידל ישראל עד מאד והוא מה שאמרו רז"ל (ב"ק דף צ"ב:) כד הוינא זוטרי לגברי השתא דקשישנא לדרדקי א"כ איפה ע"פ הקדמה זו כדי שיצטער האדם ויורגש בצער שהוא יושב יעלה בזכרוננו הטובות והנחמות שהיה לו ועל ידי זה יצטער ביותר ולכן אפשר דעל זה נתייסדה קינת אש תוקד בקרבי בהעלותי על לבבי דהולך המקונן ומסדר הטובות שהיה לנו בצאתנו ממצרים וההפכים בצאתנו מירושלים וכן על דרך זה הם הקינות האמורות לעיל המזכירים מעלת הבנים על שולחן אביהם ואח"כ הגלותם מעליו דהצרה היא בכפלים **ולדעתי שאם אדם ישים עצמו לקרוא שיר השירים אם יקראהו בכונת הלב יצטער ויבכה יותר משעה שהוא קורא ספר קינות כי בלומדו המעלה והרוממות והדבקות והחשק שהיה לשי"ת עם ישראל ועתה בעוונותינו שרבו צווחינן. צווחינן ולית דמשגח בן. יגדל הבכי והמספד ביותר** ולכן גם בהשגחתנו מלחמות ישראל וגבורתם במלחמת מדין וכיוצא שי"ב אלף מישראל נצחו לכמה רבבות ואלפים ממדין יהיה ג"כ סיבה להזכיר צערינו ושפלותינו ודלותינו כי קול עלה נידף רודף אותנו עד חרמה עד יסקיף ה' משמים וישיב את שבותינו כבראשונה".

וזאת ג"כ הסיבה שאנו קוראים את מתן תורה בט' באב לדעת מהיכן באנו ומה היא גדולתנו.

ויהי רצון שנזכה לגאולה השלימה במהרה בימנו אמן.